

KUNGSHOLMENS STADSDELSFÖRVALTNING

ÄLDRE OCH FUNKTIONSHINDRADE, STABEN

TJÄNSTEUTLÅTANDE

DNR 504-265-07

SID 1 (7)

2007-04-12

Handläggare: Gudrun Staf-Torstensson

Telefon: 08-508 08 021

Till

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Sammanträde 07 04 26

Stimulansbidrag till kommuner och landsting för insatser inom vård och omsorg om äldre personer 2007-2008

Ansökan till socialstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden ansöker om 6,3 mnkr i stimulansbidrag 2007 i enlighet med förvaltningens förslag.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Kerstin Ohlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Regeringen har för 2007 avsatt 1 354 mnkr för att stödja kommuner och landsting i deras arbete med att utveckla vården och omsorgen om äldre personer. Av dessa är ca 85 mnkr avsatta för Stockholms stad och som fördelas till stadsdelsnämnderna i enlighet med resursfördelningssystemet varvid Kungsholmens stadsdelsnämnd erhåller 6,3 mnkr. Lika stor summa förväntas avsättas för 2008 och ansökan ska omfatta planering för både 2007 och 2008. Förvaltningen föreslår att nämnden ansöker om bidrag till insatser som syftar till att utveckla nya arbetssätt samt utbildning i stadsdelens verksamheter för äldre oavsett driftsform. Insatserna gäller rehabilitering, kost och nutrition, demensvård, det sociala innehållet samt hembesök för att förebygga fallolyckor.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom verksamhetsområde Äldre och funktionshindrade. På grund av den mycket korta handläggningstiden har inte samråd kunnat ske med fackliga organisationer och brukarorganisationer utan information ges istället i efterhand.

Bakgrund

Regeringen har avsatt 1 354 mnkr för år 2007 för att stödja kommuner och landsting i deras arbete med att utveckla vården och omsorgen om äldre personer. Av dessa är ca 85 mnkr avsatta för Stockholms stad och som fördelas till stadsdelsnämnderna i enlighet med resursfördelningssystemet varvid Kungsholmens stadsdelsnämnd erhåller 6,3 mnkr.

Pengarna ska användas till att utveckla och förstärka kommuners och landstings insatser för målgruppen och leda till direkta effekter inom följande områden: rehabilitering, kost/nutrition, demensvård, läkemedelsgenomgångar, förstärkt läkarmedverkan inom kommunens vård och omsorg för äldre, det sociala innehållet samt förebyggande arbete. Det är öppet att ansöka för alla driftsformer med kommun eller landsting som uppdragsgivare, men alla ansökningar ska gå via kommunerna. Privata utförare måste söka genom respektive stadsdelsnämnd, där de är belägna eller har sin huvudsakliga verksamhet. Alla vård- omsorgsboenden som drivs på entreprenad i stadsdelen samt de större hemtjänsthetererna har fått information om stimulansbidraget. Stadsdelsnämndernas ansökningar kommer att samordnas av äldreförvaltningen till en gemensam ansökan för Stockholms stad. Regeringen förväntas avsätta lika stor summa för 2008 och ansökan ska omfatta planering för både 2007 och 2008.

Även för 2006 kunde kommuner och landsting ansöka om stimulansbidrag. Nämnden ansökte då om bidrag till projekt dels för att höja kvaliteten i måltidssituationen, dels för att förbättra arbetet med inkontinens i stadsdelens samtliga vård- och omsorgsboenden. Inom ramen för den statliga satsningen Kompetensstegen pågår dessutom insatser för att förbättra den sociala dokumentationen, för att medvetandegöra personalens förhållningsätt vid vård i livets slutskede och för att förbättra bemötandet av äldre och anhöriga.

Stimulansbidrag för 2006 får användas senast år 2007. Stimulansbidrag för 2007 – 2008 får användas senast år 2008.

Förutsättning för att få stimulansbidrag är att huvudmannen förbinder sig att besvara en av socialstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting framtagna årlig enkät, som är ny från och med 2007. Dessutom kommer socialstyrelsen att ge ut anvisning för utökad statistikinlämning vid halvårsskiftet 2007. En del av stimulansbidraget får användas för kostnader som kan uppstå till följd av ökade krav på dokumentation och inlämning av statistik.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden för 2007-2008 ansöker om stimulansbidrag till följande områden:

- Rehabilitering
- Kost och nutrition
- Demensvård
- Det sociala innehållet
- Förebyggande hembesök

REHABILITERING

Att arbeta med inkontinens

Personer som drabbas av urininkontinens upplever ofta att urinläckaget kraftigt sänker deras livskvalitet och försämrar möjligheterna till ett normalt liv. Det påverkar personens självförtroende och ökar den sociala isoleringen vilket i värsta fall leder till depression. Trots detta anser många äldre och även personal inom äldreomsorgen att inkontinens är ett naturligt tillstånd som följer på åldrandet och accepterar inkontinens-hjälpmiddel som den enda tänkbara lösningen.

Förvaltningen prövade under 2005 i projektform ett nytt och framgångsrikt sätt att arbeta med dessa frågor. Projektet bedrevs med medel från Kompetensfonden på Fridhemmet och ledde fram till att ett vårdprogram utarbetades. För 2006 har stadsdelen fått stimulansbidrag för att implementera vårdprogrammet i stadsdelens alla vård- och omsorgsboenden. En sjuksköterska kommer att projektanställas under våren 2007 och förvaltningen anser det angeläget att arbetet även kan fortsätta under 2008 för att få genomslag i verksamheterna.

Förbättring av rehabiliteringsmöjligheterna i Serafens vård- och omsorgsboende

Den lokal som för närvarande används för gruppaktiviteter i rehabiliteringsverksamheten på boendet har många störande moment och upplevs otrevlig, varför många äldre inte vill delta. Boendet föreslår att man inreder ett förrådsutrymme till tränings- och aktivitetsrum, för att skapa en mer anpassad och stimulerande miljö och skapa förutsättningar för ökade sociala kontakter för de boende. Förvaltningen tillstyrker förslaget.

KOST OCH NUTRITION

Nämnden har tidigare fått stimulansbidrag för 2006 för att utarbeta arbetssätt i syfte att individanpassa måltiderna och därmed förbättra de boendes näringsintag på vård- och omsorgsboendena. I arbetet ingår öka personalens kunskap om måltidsmiljö, matkultur, kost och kosthantering. Två dietister anställdes i mars 2007 med uppdrag att göra studier av de boende, kosten och måltidssituationerna. Observationer ska göras på plats och förbättringsförslag ska tas fram. Personalen ska få utbildning och handledning. Lunch och middag, som står för 40-50% av dagsbehovet, tillagas i storkök och levereras till boende-

na. Resterande 50-60% ska boendeenheten tillföra i form av frukost, mellanmål och kvällsmål. Insatserna ska leda till ett system för uppföljning och utveckling av kost, måltider och måltidsmiljö, så att arbetsätten därmed kan leva vidare i det dagliga arbetet. Förvaltningen förslår att stimulansbidrag även söks för 2008 för att arbetet ska leda till avsedda förbättringar. Hemtjänsten i egen regi avser att arbeta med matsituationen för sina hemtjänsttagare, varför även denna enhet kommer att omfattas av projektet.

DEMENSVÅRD

Demenssjukdomar förekommer hos en stor andel av dem som får del av äldreomsorgens insatser. Kunskaper om demens och bemötande av både äldre och anhöriga är därför viktiga för personalen i alla verksamheter.

a) Förvaltningen föreslår att *ett antal platser köps in på den utbildning för undersköterskor som utvecklats av Silviahemmet (utbildning till Silviasyster)*. Utbildningen ges på distans och omfattar fyra terminer. Silviasystrarna förväntas sprida kunskaper om demens till kollegor och anhöriga, varför utbildning i handledning, pedagogik och kvalitetsutveckling ingår som en del.

b) Hemtjänsten i egen regi planerar att *starta ett demensteam* och föreslår att en summa används till förberedelser, kartläggning, utbildning och studiebesök. Avsikten är att demensteamet ska arbeta med de dementa men även utbilda sina kollegor. Förvaltningen tillstyrker förslaget.

c) Serafens vård- och omsorgsboende har för avsikt att *inreda ett "minnesrum"* i gammaldags stil med "minneslådor" innehållande föremål, som väcker de äldres associationer och "sinneslådor" för stimulans av sinnena. Avsikten är även att utbilda personalen om demens och att engagera anhöriga. Förvaltningen tillstyrker förslaget.

DET SOCIALA INNEHÅLLET

a) Fortsättning av utbildning i social dokumentation

Vid förvaltningens verksamhetsuppföljningar och länsstyrelsen inspektioner har det ofta förekommit kritik mot hur den sociala dokumentationen sköts inom äldreomsorgen. Brister i att göra genomförandeplaner och dokumentera avvikelser får till följd att det brister i den enskildes och anhörigas inflytande över omsorgen. Konsekvensen blir även att gemensamma rutiner lätt lever kvar i stället för att insatserna individualiseras och att uppföljningen av genomförda insatser blir bristfällig. I det särskilda boendet kan brister i planering och uppföljning även leda till att det sociala innehållet får en lägre status jämfört med hälso- och sjukvårdsinsatserna, som planeras och följs upp via en individuell vårdplan.

Stadsdelen genomför under 2006-2007, inom ramen för Kompetensstegen, en utbildning i social dokumentation. Deltagare är drygt 60 vårdbiträden och undersköterskor, som åtagit sig att bli mentorer i social dokumentation i verksamheterna. Med stöd av utbildning och handledning är deras uppdrag att utbilda och stödja sina kollegor. Förvaltningen föreslår

att denna satsning får fortsätta och utvecklas med finansiering av stimulansbidrag under 2007-2008 för att befästa arbetet och säkerställa att nyvunnen kompetens kommer till användning. Insatserna planeras bestå av utbildning i social dokumentation både för ytterligare mentorer, chefer och delar av övrig personal. Mentorerna behöver ytterligare utbildning i pedagogik och handledningsmetodik och stöd i form av nätverk. För att insatserna ska få genomslag behöver mentorerna frikopplas från sitt ordinarie arbete under vissa tider och ersättas av vikarier, för att få tid att utbilda sina kollegor. Dessutom behöver all personal utbildning i intervjumetodik för att den äldres önskemål ska vara vägledande i planeringen och en del av personalen behöver utbildning i att skriva på svenska.

b) Alströmerhemmet ansöker om att få *inrätta ett "söderhavsrum"* enligt modell från äldreomsorgen i Piteå. Ett söderhavsrum är ett "solrum", där de boende har möjlighet att få sol, värme och "utlandskänsla" under den mörka årstiden. Förvaltningen tillstyrker förslaget.

c) På Serafens vård- och omsorgsboende har man undersökt *hur de äldre ser på de aktiviteter boendet ordnar och vilka aktiviteter de äldre önskar*. Det finns en osäkerhet om huruvida det individuella behovet av social stimulans är tillgodosett. Man planerar att variera utbudet av aktiviteter utöver det befintliga, att förbättra rutinerna för att öka antalet regelbundna utevistelser och promenader, att utöka dagens utflykts- och temaresor, att ordna kulturella föreläsningar, gemensamma för boende och anhöriga och man planerar odlingar på balkonger och innergård. Förvaltningen tillstyrker förslaget.

d) Utbildning av *"aktiviteter"* inom Aleris äldreomsorg

Företaget har noterat ett behov av utbildning för den personal som planerar och genomför sociala aktiviteter för de äldre både i vård- och omsorgsboenden och i hemtjänst. Även om ansvaret är klart definierat kommer aktiviteter inte till stånd i önskad omfattning. Utbildningen bör omfatta planering, verkställighet av planer, schemaläggning, information till de äldre samt att bygga upp kontaktnät med bl a frivilligorganisationer.

Aleris äldreomsorg har på Pilträdet's servicehus en uttalad ambition att åstadkomma sociala aktiviteter i samarbete med sociala och kulturella institutioner i närområdet och förvaltningen tillstyrker därför förslaget.

FÖREBYGGANDE HEMBESÖK HOS PERSONER 80 ÅR OCH ÄLDRE

Fallolyckor är vanligt förekommande bland äldre, både i ordinarie och i särskilt boende. Det är vanligt att sviterna efter ett fall är inledningen till ett hjälpbehov eller behov av utökad hjälp eller föregår en ansökan om vård- och omsorgsboende. Förvaltningen avser att genomföra ett projekt med uppsökande hembesök, för att ge information om vilka möjligheter som finns till sociala och hälsoaktiviteter, föreningarnas och frivilligorganisationernas verksamheter mm. Även riskbedömningar för fallolyckor och rådgivning till de äldre ska ingå. Målgruppen är personer över 80 år i ordinarie boende. Avsikten är att göra hembesöken i samarbete med personal från landstinget och att utveckla samarbete med husläkarmottagningarna, när det gäller läkemedelsgenomgångar för dessa personer. På

Alströmerhemmet avser man även att pröva styrke- och balansträning för att förebygga fallolyckor.

ÖVRIGT

Kommunerna kan avsätta en del av stimulansbidraget för att inhämta de uppgifter som krävs för att kunna medverka i socialstyrelsens obligatoriska och utökade statistikundersökningar. Förvaltningen föreslår att en summa avsätts till detta ändamål.

Alströmerhemmet har utöver ovan redovisat föreslagit installation av ett antal s k Arjobadkar för smärtlindring/avslappning samt att man ska inrätta ett uterum med infravärme för social samvaro på utegården. Då dessa förslag medför ganska stora investeringar, som rymmer ett stort mått av osäkerhet och är svåra att planera på den korta tid som står till buds, föreslår förvaltningen att dessa förslag lämnas utan beaktande.

Aleris äldreomsorg driver i stadsdelen dels Pilträdet servicehus och dels en mindre hemtjänstenhet, Aleris hemtjänst. Aleris äldreomsorg har föreslagit tre projekt utöver ovan redovisade, vilka riktar sig till personal inom hela företaget:

1. Utveckling/process för Aleris äldreomsorg, innehållande grundläggande IT-utbildning, utbildning i att driva förändringsprocesser och genomgång av befintligt journal- beställnings- och schemaläggningssystem och sambandet dem emellan.
2. Handledarutbildning för Aleris äldreomsorg innehållande kartläggning av behov, utbildningsplanering och genomförande av utbildning för personal som ska kunna utbilda och handleda kollegor och medarbetare på ett professionellt och effektivt sätt.
3. Palliation (Vård i livets slutskede) för Aleris äldreomsorg, innehållande framtagande av koncept, utbildningsplan och genomförande av utbildning och handledning inom ämnesområdet. Utbildningen är sedan tidigare planerad inom företaget.

Förvaltningen anser det mycket tveksamt om utbildning i IT kan rymmas inom de av socialdepartementet och socialstyrelsen föreskrivna prioriterade insatserna. Handledarutbildning kommer att ingå i ett projekt, som Stockholms stad är huvudman för och som vänder sig till alla aktörer inom äldreomsorgen i Stockholms län, både kommunala och privata. Projektet benämns APU (Arbetet Platsen för Utveckling) och drivs med pengar från Kompetensstegen. Utbildningarna startar hösten 2007 och pågår även 2008. Alla entreprenörer har möjlighet att anmäla personal till dessa kurser. Inom ramen för Kompetensstegen på Kungsholmen utbildas mentorer i förhållningssätt vid vård i livets slut. Alla i projektet ingående enheter, kommunala såväl som privata, har haft möjlighet att anmäla personal till denna utbildning. Alla insatser förvaltningen planerar med stöd av stimulansbidraget kommer att rikta sig till såväl verksamheter i egen regi som till privata utförare. Förvaltningen har prioriterat de förslag som genomförs i enheter belägna på Kungsholmen - Essingeöarna och föreslår därför att ovanstående tre förslag lämnas utan beaktande.

Bilagor

1. Ansökan till Socialstyrelsen om stimulansbidrag